

Doğa FAUNA

Dr. Mehmet Kürşat Şahin
Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü

Türkiye'nin Endemik Semenderi

KIRMIZI SEMENDER

Bilim ve Teknik Ocak 2026

Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini oluşturan en hassas türlerden biri olan kırmızı semender (*Lyciasalamandra fazilae*) ülkemize özgü bir semender türüdür. Dünya'da yalnızca Güneybatı Anadolu'nun dar bir şeridinde; Göcek ile Köyceğiz arasındaki ormanlık yamaçlarda, Göcek açıklarındaki Tersane ve Domuz Adaları'nda yaşar.

Kırmızı semender yaklaşık 12-14 cm uzunluğunda, kalın gövdeli ve yuvarlak kuyrukludur. Turuncu-kırmızı renkteki derisinin üzerindeki kahverengi-siyah lekeler ona hem çarpıcı bir görünüm kazandırır hem de yaşam alanı olan kayalık bölgelerde kolayca kamufle olmasını sağlar. Başının yanlarında tehlike anında koruyucu bir salgı üreten, üzerinde koyu gözenekler yer alan açık sarı parotoid bezleri bulunur. Bacakları koyu kahverengi tonlarında, karın bölgesi ise beyazdır. Erkeklerde kuyruğun gövdeye bağlandığı kısımda bulunan hedonik çıkıntı adı verilen özel bir yapı, erkek bireylerin dişilerden ayırt edilmesini sağlar.

Kırmızı semender yaz aylarında topraktaki derin yarıklara ve kalker kayaçların boşluklarına çekilerek estivasyona yani yaz uykusuna geçer. Bu türü görmek için en uygun zaman kasım-mart ayları arasındadır. Hava sıcaklığının 5-15 °C olduğu yağmurlu geceler kırmızı semenderlerin toprak yüzeyine gruplar hâlinde çıktığı ve en hareketli olduğu zamanlardır.

Kara semenderlerinin büyük bölümü üremek için suya ihtiyaç duyar. Ancak kırmızı semenderlerin dişileri bir veya iki yavruyu doğrudan kara ortamında dünyaya getirir. Bu nedenle tür, yaşam döngüsünü tamamlamak için göletlere, akarsulara veya bataklıklara bağımlı değildir. Bu özellik kalker kayaçlardan oluşan yamaçlarda, taş altlarında veya makilerin altındaki nemli boşluklarda yaşayabilmesini sağlar. Kırmızı semender daha çok böcekler, örümcekler, küçük salyangozlar ve diğer küçük eklem bacaklılarla beslenir. Böcek popülasyonunun kontrolünden toprak altındaki nem dengesinin korunmasına kadar yaşadığı ekosistem üzerinde önemli etkileri bulunur.

Kırmızı semender, Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN) listesinde nesli tehlike altında olan canlı kategorisinde yer alır. Yaşam alanı yalnızca birkaç vadi ve iki küçük ada ile sınırlı olduğundan habitatlarındaki en küçük bir daralma bile popülasyonun ciddi oranlarda azalmasına neden olur.

Kırmızı semender, çoğumuzun hiç görmediği ama varlığıyla ülkemizin biyolojik zenginliğine katkıda bulunan bir canlıdır. Onun korunması sadece bir canlı türünü kurtarmak değil, aynı zamanda Anadolu'nun benzersiz doğa mirasına sahip çıkmaktır. Göcek'in kayalıklarında saklanan bu kırmızı-turuncu renkli "hazineyi" tanımak ve tanıtmak ise onu korumanın ilk adımı!

Kaynaklar

- Baran İ., Ilgaz Ç., Avcı A., Kumlutaş Y., Olgun K., *Türkiye Amfibi ve Sürüngenleri*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2012.
Polat, F., ve Başkale, E., "Phenology and factors influencing the abundance of *Lyciasalamandra fazilae* (Amphibia: Salamandridae) in Turkey", *Salamandra*, Cilt 54, Sayı 2, s.123-131, 2018.
Dilbe, Ö., Kırış, A., Başkale, E., "Distribution and habitat suitability of two neighboring Lycian salamanders", *Amphibian & Reptile Conservation*, Cilt 16, Sayı 1, s. 94-105, 2022.